

Yttrande

Datum
2023-12-21

Diarienummer
3.1.17-01099/2023

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 21 december 2023

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Små förändringar	Ner
Världsmarknadspris för olja	Ner	Ner
Svensk produktion – animalier	Mjök upp. Griskött och ägg ner	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Minskning
Svenska produktpriser – vegetabilier	Upp	Ner
Svenska produktpriser animalier	Oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Oförändrat	Ner
Lönsamhet	Risk för försämring	
Valutakurs SEK/USD	Förstärkts	Försvagats

Den amerikanska centralbanken (FED) beslutade vid sitt decembermöte att låta räntan ligga kvar oförändrad samt satte i utsikt att påbörja en sänkning av räntan under 2024. Som effekt av beskedet från FED har den svenska valutan stärkts. Världsmarknadspriserna för olja har fortsatt att falla under december vilket lett till att de svenska drivmedelspriserna gått ner till den lägsta nivån på två år för bensin.

Världsmarknaden för jordbruksprodukter har gått in i ett lugnare skede jämfört med de senaste åren. Den senaste månaden har FAO:s sammanvägda prisindex för jordbruksprodukter varit helt oförändrat. Den långsiktiga prisutvecklingen med succesivt fallande priser består.

Den regionala skördestatistiken för 2023 visar preliminärt att delar av Svealand har haft störst negativ påverkan av ogynnsam väderlek. Den oskördade spannmålsarealen blev drygt två procent, det är den högsta andelen sedan 2012. Norra Svealand och södra Norrland har drabbats hårdast. Skörden av matpotatis blir enligt preliminär statistik knappt tio procent lägre än senaste femårsgenomsnittet, årets skörd blir i nivå med skörden 2018. Produktionen av

potatisstärkelse under 2023/24 väntas däremot öka svagt jämfört med förra året. Produktionen av socker har kunnat återupptas efter den olycka som hände i sockerfabriken i Örtofta i mitten av november. Mjölkproduktionen fortsätter att öka även under oktober 2023, produktionen av nötkött har också ökat under 2023 medan produktionen av griskött minskat med tre procent. Semineringsarna av suggor har ökat de två senaste månaderna vilket kan ge ökad produktion under 2024.

Priserna på produktionsmedel har fallit med drygt tio procent under oktober 2023 jämfört med oktober 2022.

Jordbruksverket prognos för jordbrukssektorns lönsamhet 2023, visar på en halvering av jordbrukarnas ersättning för eget arbete och kapital jämfört med förra året. Företagsinkomsten har för 2023 beräknats till cirka 9 miljarder kr. LRF:s gröna index och Lantbruksbarometern visar entydigt på svag lönsamhet i samtliga produktionsgrenar under 2023, växtodlingen är den produktionsgren som drabbats hårdast. I Lantbruksbarometern görs en utblick mot 2024 och för växtodling och mjölkproduktion finns det förhoppningar om en förbättring jämfört med 2023, för nötkött och griskött är framtidsutsikterna neutrala.

Jordbruksverkets prognos för sektorskalkyl för 2023 publicerades i början på december.

Omvärldsfaktorer

Den amerikanska centralbanken beslutade vid sitt decembermöte att inte höja räntan samt satte i utsikt att påbörja räntesänkningar under 2024. Detta kan innebära att perioden med höga räntor börjar gå mot sitt slut. Som en effekt av det amerikanska räntebeskedet stärktes värdet på den svenska kronan. Under december har kursen på kronan gentemot dollarn gått från 10,50 kr till 10,25 kr. Kronan har också stärkts mot euron.

Priset på olja har fortsatt att falla under den senaste månaden till en nivå runt 75 dollar/fat. Det har medfört lägre priser på bensin och diesel i Sverige. Priserna är för närvarande de lägsta på två år för bensin och det lägsta på sex månader för diesel.

Ukraina har under de senaste månaderna kunnat öka exporten via de stora hamnarna i Svarta havet och därmed minskat beroendet av att transportera från hamnar i EU. Det råder fortfarande oenighet mellan EU och Ukraina om villkor för transporter av ukrainska jordbruksprodukter genom EU. Det har förekommit blockader av gränspassager för att försvåra för ukrainskt gods att passera in i EU.

Världsmarknadspriserna för jordbruksprodukter uppvisar fortsatt små rörelser. Mellan oktober och november var FAO:s livsmedelsprisindex helt oförändrat. Sett

på en lite längre sikt har prisindex gått ner med 30 procent sedan pristoppen som nåddes våren 2022. På kort sikt har marknaderna främst påverkats av väderutvecklingen på södra halvklotet. Den tidigare oron för torka i Sydamerika har avtagit då det kommit nederbörd i området. Kina har varit aktiva på spannmålsmarknaden och köpt betydande kvantiteter både av USA och EU (Frankrike). Höstsådden i Frankrike blev mindre 2023 jämfört med tidigare år på grund av mycket regn under hösten. Höstsådden av spannmål beräknas minska med fem procent jämfört med förra året, höstsådden av oljevaxter väntas däremot öka svagt. I både USA och Ryssland väntas oförändrad höstsådd jämfört med förra året och i nuläget förutses inte någon negativ påverkan på grödorna. I Ukraina beräknas däremot höstsådden av spannmål att minska och skörden av vete under 2024 kan bli den minsta på mer än tio år. Argentinas nya president har genomfört åtgärder för att stärka landets ekonomi, bland annat har värdet på landets valuta skrivits ner för att gynna exporten men samtidigt har även exportskatten på jordbruksprodukter höjts.

På den globala marknaden för mejeriprodukter steg priserna svagt under inledningen av december. Det nederländska mejeriet Friesland Campina har hamnat i ekonomiska svårigheter. Ett omfattande sparpaket har lagts fram vilket innebär personalneddragningar och slopad efterlikvid för 2023.

Vädersituationen

Skörden i Sverige, med undantag för sockerbetskörden, bedöms nu vara avslutad liksom höstsådden. Jordbruksverket följer därför inte längre väderutvecklingen.

Produktion, priser och handel i Sverige

Jordbruksverkets regionala skördestatistik för 2023 har publicerats. Skillnaderna inom landet är stora men generellt sett har delar av Svealand, bland annat Västmanlands län, drabbats hårt av ogynnsamt väder under 2023. Som exempel kan nämnas att avkastningen för vårkorn blev 57 procent lägre än normskörd. Andelen oskördad spannmål blev 2,3 procent, det motsvarar cirka 22 000 hektar, vilket är den högsta andelen sedan 2012. I Gävleborgs och Västernorrlands län blev preliminärt 15,7 procent respektive 14,7 procent av den spannmålsareal som skulle tröskas helt obärgad. Anledningen till att markerna inte kunde skördas berodde i de flesta fall på att rikliga nederbörds mängder gjort att bärigheten blivit för dålig.

Totalskörden av matpotatis år 2023 var 462 000 ton för riket. Det är en minskning med 8 procent jämfört med år 2022. Jämfört med femårsgenomsnittet är årets skörd 7 procent lägre. Totalskörden 2023 är i nivå med 2018 och 2021 års låga totalskörd.

Spannmålshandeln har publicerat priser för 2023 års skörd. Prisskillnaden mellan spannmål för livsmedelsändamål och spannmål för foder är större än normalt på grund av att en större andel än normalt inte uppfyller kvalitetskraven. Generellt sett är årets spannmålspriser lägre än för 2022 trots att skörden i Sverige blivit liten. Även priserna för oljevaxter blir lägre 2023 jämfört med förra året.

Den totala skörden av potatis för stärkelse beräknas till 337 000 ton. Det är i nivå med 2022 och även i nivå med femårsgenomsnittet. Lyckeby, landets enda producent av potatisstärkelse, beräknar att kampanjen 2023/24 ska vara slut runt den 15 januari 2024. Trots något mindre areal kommer produktionen att öka från 79 000 ton förra året till drygt 80 000 ton. Ökningen beror på högre stärkelsehalt i potatisen. Intresset för odling av stärkelsepotatis är stort inför nästa år, företaget beräknar att den kontrakterade odlingen ökar med 600 hektar.

Skörden av sockerbetor pågår fortfarande. En olyckshändelse i sockerfabriken i Örtofta i mitten av november ledde till ett avbrott i produktionen på nästan en månad. I mitten av december kunde produktionen återupptas med begränsad kapacitet. Under driftsuphållet transporterades en viss kvantitet sockerbetor till Danmark och Polen för bearbetning. Kall väderlek under december kan ha lett till kvalitetsskador både för de betor som tagits upp och lagts i så kallade stukor och för de betor som fortfarande inte skördats. Det är i nuläget osäkert när alla sockerbetor kommer att kunna ha bearbetats.

Jordbruksverkets statistik över animalieproduktionens utveckling visar att den totala mjölkproduktionen under oktober 2023 ökat med en procent jämfört med samma period förra året. Den ekologiska mjölkproduktionen har däremot minskat med 25 procent under samma period. Produktionen av nötkött har ökat med tre procent under perioden januari-oktober 2023 jämfört med samma period förra året. För griskött har produktionen minskat med tre procent för samma period. Semineringsarna av suggor har ökat under de senaste månaderna vilket tyder på att produktionen av griskött kan börja att öka under 2024.

Ett slakteri höjer priset på smågrisar från mitten av december med 50 öre/kg.

Beräkningar av marknadsbalanser för kött och ägg för årets första tre kvartal jämfört med samma period 2022 visar att köttkonsumtionen minskade med 2,1 procent, varav griskött minskade mest. Exporten ökade av samtliga köttslag, medan importen ökade av matfågel och fårkött och minskade av nöt- och griskött. Den svenska marknadsandelen, alltså försörjningsförmågan, försvagades för fårkött och matfågel men stärktes för nöt- och griskött. Äggmarknaden har krympt betydligt årets första nio månader till följd av det omfattande utbrottet av salmonella, produktionen minskade med över 13 procent och även import, export, konsumtion och svensk marknadsandel backade.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurhälsa: afrikansk svinpest och fågelinfluensa

Hittills har afrikansk svinpest (ASF) påvisats hos 62 döda vildsvin som hittats. Det finns inga tecken på att vildsvin har dött av ASF efter slutet på september eller smitta utanför kärnområdet.

Den 30 november tog Jordbruksverket beslut om att minska den smittade zonen. Den består nu av ett kärnområde och ett ytterområde där det är olika restriktioner. I den smittade zonens kärnområde, det vill säga det område som stängslats in, finns alla restriktioner kvar. I den smittade zonens ytterområde tas de flesta restriktioner bort, men det är fortfarande förbjudet att till exempel släppa hundar lösa i skog och mark, att köra fordon utanför anlagd väg, samt att bedriva skogsbruk. Däremot är det fritt för allmänheten att röra sig till fots, med cykel och med häst i skog och mark, på is och i sjöar, ensamma eller i mindre grupper. I de delar som hamnar helt utanför den nya smittade zonen tas alla restriktioner bort.

Det pågår utbrott av fågelinfluensa hos fjäderfä i Danmark. Eftersom risken för fågelinfluensa nu är hög beslutade Jordbruksverket den 27 november att upprätta högriskområde för högpatoget aviär influensa (HPAI) i delar av södra Sverige. I högriskområdena finns särskilda regler att följa för att minska risken för smitta.

Stora kvalitetsbrister i årets spannmål rapporteras av Föreningen Foder & Spannmål. Mögelgifter, grönskott, hög och ojämn vattenhalt, samt risk för återfuktning ger skäl till extra uppmärksamhet. SVA bedömer att det är risk för negativ påverkan på djurhälsa och produktion.

Djurskydd: Ny EU-djurskyddslagstiftning

Den 7 december presenterade kommissionen förslag på ny djurskyddslagstiftning för djurtransporter och för hund och katt och deras spårbarhet. Kommissionen meddelade också att arbete med övrig ny djurskyddslagstiftning inom EU kommer att fortsätta och är fortsatt en prioritet för KOM. Innan dessa förslag läggs fram behövs ytterligare analyser av och dialog kring exempelvis övergångstider och importfrågor.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med oktober 2023. Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter har totalt fallit med 6,8 procent under perioden oktober 2022 – oktober 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 4,0 procent och för animalieprodukter med 12,1

procent. Bland vegetabilieprodukterna är det bara för spannmål där priserna fallit, för övriga produkter har priserna gått upp. Mjök är den enda produkt bland animalierna där priserna gått ner. För övriga produkter ligger priserna kvar på en oförändrad nivå eller så har priserna ökat.

I livsmedelsindustriledet steg priserna med 2,6 procent under perioden oktober 2022 – oktober 2023. Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 3,7 procent under perioden oktober 2022 – oktober 2023, det var mindre än KPI totalt. I samtliga led i livsmedelskedjan från producent till konsument är priserna fallande sett till utvecklingen de senaste månaderna.

I EU-27 var inflationen 4,9 procent i september 2023 jämfört med september 2022. Under samma period ökade priserna för livsmedel med 9,2 procent.

Produktionsmedelspriser

Marknaden för gödning både inom EU och i Sverige har varit avvaktande under den senaste månaden med liten aktivitet. Tidigare under hösten gjorde de ledande tillverkarna försök att höja priserna men dessa tycks inte ha fått fullt genomslag på marknaden. Jämfört med samma tid förra året har gödningspriserna i EU gått ner med 30 - 50 procent. Priset på naturgas i EU har fallit under den senaste månaden från 44 euro/Mwh till 33 euro/Mwh. Vid nuvarande gaspriser finns inget som tyder på högre priser för kvävegödsel.

Foderpriserna i Sverige har fallit under inledningen av december.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med oktober 2023. Under perioden oktober 2022 – oktober 2023 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 10,8 procent. Prisnedgången har varit störst för gödning, energi och foder. Mellan september 2023 och oktober 2023 har produktionsmedelspriserna fallit med en procent.

Lönsamhet

Jordbruksverkets prognos för jordbrukssektorns ekonomi 2023 visar att intäkterna i vegetabiliesektorn minskat kraftigt jämfört med 2022. Minskningen beror både på att avkastningen blev svag och att priserna gått ner. Intäkterna i animaliesektorn blev däremot i stort sett oförändrade. Jordbrukets kostnader för produktionsmedel sjönk under 2023, det gäller främst för gödning, energi och foder.

Räntekostnaderna ökade däremot kraftigt under det senaste året.

Företagsinkomsten, ersättning till eget arbete och kapital har för 2023 beräknats till

cirka 9 miljarder kronor. Jämfört med 2022 års rekordnivå är det en halvering. I lägen med starkt fluktuerande priser är kalkylerna särskilt svåra att beräkna, Jordbruksverkets preliminära beräkning publiceras under våren 2024.

LRF har publicerat Grönt index för kvartal fyra, indexet baseras på intervjuer med jordbrukare som får ange sin syn på aktuell lönsamhet. Index för kvartal fyra visar på låga nivåer för samtliga produktionsgrenar. Det är i synnerhet växtodlingsföretagen som upplever en svag lönsamhet.

Konsultföretaget Ludvig & Co har publicerat Lantbruksbarometern för 2023, barometern baseras på räkenskapsdata från ett urval av företagets jordbrukskunder. Resultatet stämmer väl överens med LRF:s gröna index vad gäller läget 2023. För 2024 finns det förväntningar om en förbättrad lönsamhet inom växtodlingen och mjölkproduktionen, däremot väntas ingen förändring för gris- och nötköttsproduktionen.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Mattias Gotting har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Sara Sundelius deltagit.

Olof Johansson

Mattias Gotting

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.